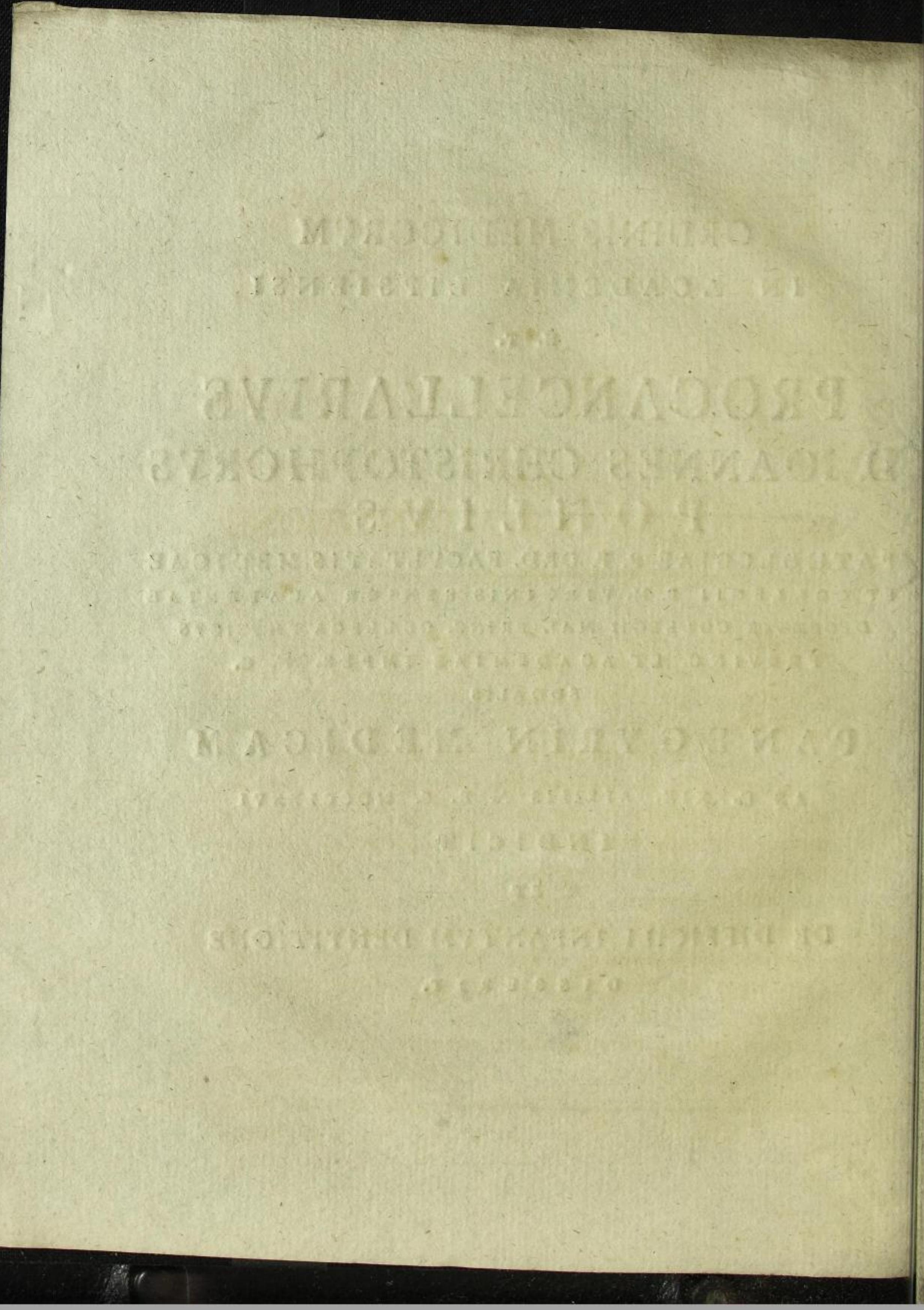

1593-8

ORDINIS MEDICORVM
IN ACADEMIA LIPSIENSI
H. T.
PROCANCELLARIUS
D. IOANNES CHRISTOPHORVS
POHLIUS
PATHOLOGIAE P. P. ORD. FACULTATIS MEDICAE
ET COLLEGII B. M. VIRGINIS SENIOR ACADEMIAE
DECEMVIR COLLEGII MAI. PRINC. COLLEGA PHYSICVS
PROVINC. ET ACADEMIAE IMPER. N. C.
SODALIS
PANEGYRIN MEDICAM
AD D. XIX. APRILIS A. R. S. MDCCCLXXVI
INDICIT
ET
DE DIFFICILI INFANTVM DENTITIONE
DISSERIT.

Pathol. spec.
404,14

mob free, 1028.

D E

DIFFICILI INFANTVM DENTITIONE

Quemadmodum vniuersa hominis vita plurimis
iisque saepe grauissimis corporis molestiis ob-
noxia esse, atque innumeris fere valetudinis
periculis noxisque infestari solet: ita iam ipsa
vitae primordia ab hac fortis iniquitate tam parum immu-
nia sunt, vt potius tenerrima recens natorum corpuscula
maximis subinde incommodis affici reperiamus. Infans
vix in lucem editus variis vitae molestiis affligitur, variis-
que morbis corripitur, quorum alios ex caussis internis,
ex deprauata fluidorum indole, vel corrupta solidorum
constitutione oriundos, subire debet, alios vero secun-
dum leges naturae praescriptas et quasi sancitas euitare
nullo modo potest. Quis enim est, qui nesciat, partes
corporis nostri firmitatem et incrementum suum non uno
eoque repentino quasi impetu, sed sensim paullatimque et
veluti per gradus nancisci, totumque adeo corpus varias

A 2

muta-

IV

mutationes per aliquot annos sustinere, antequam perfe-
tiorem sanitatem, prouectiori aetati propriam, consequi
possimus. Quae quidem incommoda pro diuersitate in-
fantum et ipsa diuersa sunt, ita vt in aliis grauiores et diu-
turniores, in aliis autem mitiores et breuiores effectus
edant, prout nempe illi vel debiles vel robusti esse solent.
Interim tamen cum ea aetate non omnes ac singulae actio-
nes rite procedant, sed vna et item altera laesa deprehen-
datur, semper idea morbi locum ibi habet.

Delineatae sunt, vti neminem, rei physiologicae pe-
ritum, latet, in foetu omnes corporis partes, euoluuntur
iam quaedam, dum ille adhuc in utero geritur, nutriantur
statim a partu, per aliquot annorum seriem crescunt
et perficiuntur, quaedam vero plane immutantur, aliam
indolem induunt, maiorem firmitatem accipiunt, usque-
dam ad illum gradum accesserint, quo nullas eiusmodi
mutationes ulterius subire possint. Ut alia huius rei exem-
pla nunc mittamus, luculentum testimonium dentes praef-
beant, qui non cum foetu, saltem rarissime^{a)} connascuntur.
Differunt illi, in foetu delineati et plane discrepant a reli-
quis partibus ossibus, quibus ratione indolis suae deinde
similes sunt. Massa enim pultacea, mollis, caseosa, vti
vulgo dicitur, quae, soluta in aqua, in liquorem mucilagi-
neum abit, in cauis maxillarum interioribus reperitur,
quae sensim indurata erumpit, adeo vt dentes instar clav-
orum in loculis utriusque maxillae per gomphos firmi-
ter insigantur et per gingiuas externe fermentur. Ac
per internum quidem alueolorum periosteum arctissime
cohæ-

a) Reperiuntur quidem exempla hominum, in quibus dentes, cum
adhuc in utero essent, apparuerunt, sed ea sunt admodum rara.
Sic Ludouicum XIV. Galliae Regem cum duobus dentibus inci-
foriis natum esse, memoriae proditum est.

cohaerent, externe vero periosteo carent, cuius locum lamina vitrea sive eburnea obtinet, ne dolor a calidis vel frigidis tam facile excitari, tamque acriter sentiri possit. Iam quod ad tempus, eruptioni dentium destinatum, attinet, id non satis certo definiri potest, cum natura in ea re non constantem regulam obseruare, sed pro diuersa corporum constitutione diuersam rationem sequi soleat. Siquidem in infantibus paullo robustioribus, atque in vetero bene nutritis fieri videmus, vt dentes citius erumpant, nondum semestri post partum exacto, in debilioribus vero, bonaque nutritione destitutis, eruptionis initia aliquanto tardius eveniant. Dentes illi dicuntur vulgo primarii, quoniam sub iis aliis latent absconditi, qui septimo et octauo demum anno, vel adeo serius erumpunt et secundariorum nomine plerumque insigniuntur. Omnes isti certo ordine adhibito, deinceps prodeunt, incisores et canini primum, postea maxillares, sive molares, tandem posteriores maxillares, quos consuetudo dentes sapientiae appellat, ita vt aetate proiectiori inseguuta triginta duo numerentur. Quamquam vero experientia docet, hunc esse naturae in hac quidem re ordinem et veluti cursum, tamen interduum exempla in contrarium occurunt, quae non videantur prorsus esse negligenda. Evidem ipse memini in puer, decem menses nato, in maxilla inferiori duo incisores apparere, in superiori autem caninos prius quam incisores erumpere, spatio pro his relicto.

Quodsi porro ipsam dentium structuram paullo curiosius perquirimus, haud pauca sane circa eam inuenimus, quae attentionem diligentissimam mereantur. Et enim illi ex dupli lamella componuntur, quarum interior plana, scabra et dura est, atque canales, in quibus

liquor oleosus, medullae ossium similis, continetur, habet, permeat medium partem nervus ex maxilla intrans, expansus in tenui cellulosa membrana, quae interiora inuestit. Lamina exterior superinducta est interiori multo durior, laeuis, polita, periosteum destituta, ita ut laminae vitreae similis sit, vnde et vitrea vel eburnea dicitur. Infissi sunt loculis instar clavorum, qui in utraque maxilla distincti reperiuntur, a similitudine alveolorum nomen fortiti, ibique membrana vasculosa nervosa a membrana interiori producta et gingivis superstrata firmantur. Diu multumque superioribus iam temporibus de modo eruptionis dentium, primiorum non minus quam secundiorum, inter viros huius rei studiosos disputatum est. Ac primarios quidem quod attinet, nemo facile reperiatur, qui dubitandum existimet, eos propter conicam formam aucta nutritione sensim paullatimque molles partes, quales gingivae sunt, perforare. Sed quum iidem, interiecto quorundam annorum spatio mutari atque decidere soleant; attenti naturae scrutatores operae pretium se facturos putarunt, si in caussam et rationem huius rei inquirerent. Ex radice dentis in infante nouum dentem fieri, ut quidem CELSVS^{b)} olim existimauit, nemo est, nostra aetate tam parum in studio anatomico versatus, qui affirmet: sed sub primariis dentes secundarios maxilla utraque inclusos latere, et quasi ex seminariis gigni, in medicorum recentiorum et scriptis et scholis traditur. Haec sententia, auctore VESALIO in medium prolata, tanto plures asseclas defensoresque ad hoc usque tempus naecta est, quanto probabilioribus argumentis et observationibus inniti videretur. Qua quidem

b) *Libro VIII. cap. I.*

VII

dem in re studium H V N T E R I^e) itemque A L B I N I^d) summis vtique laudibus praedicandum est, quippe qui omnes fere doctorum virorum sententias, de eruptione dentium in lucem prolatas, non tantum diligenter collegerunt, atque gnauiter inter se compararunt, sed etiam singularum argumentis rite ponderatis, et dubitationibus accurate excussis, veritatem sententiae Vesalianae demonstratum iuerunt, et obseruationibus fide dignissimis ostenderunt, nouos dentes pone priores latere, qui successu temporis euoluantur, in dies crescant et fermentur.

Ad repudiandam C E L S I sententiam vel hoc iam commouere vnumquemque huius rei aestimatorem idoneum posse videtur, quod dentes primarii vel prorsus radice destituti, vel tantum radicis parte praediti deprehenduntur, quam nouus deinde succrescens, se ad eam apprimendo conficit. Sic porro notum est, quosdam dentes, viginti scilicet tantum, incisores octo, caninos quatuor, et maxillares totidem mutari, quanquam auctores inueniuntur, qui sedecim dentes has mutationes sustinere contendant.

Differunt a prioribus dentibus ii, qui succedunt, vti satis superque notum est, idque discriminem non modo radicem, verum etiam crassitatem et magnitudinem attingit. Horum eruptio saepenumero, quin multo saepius quam primiorum, variis morbis occasionem cauissamque suppeditare solet, qui partim ob symptomata, partim propter sequelas atque effecta inter grauissimos ac molestissimos videntur referendi. Experientia enim quotidiana docet, multos infantes talibus morbis ita affligi, vt vel plane iis consumti pereant, vel saltem aegerrime con-

vale.

c) Vid. Eius *Histor. dentium.*

d) In annotat. Academ. Libr. II. cap. 1. 2. 3.

VIII

valescant. Mihi quidem ipsi quum vitae practicae usus pene multa satisque luculenta eiusmodi morborum exempla obiecerit, unde horum vis et grauitas intelligi ac indicari possit, non incongruum visum est, quaedam huc spectantia cum lectoribus communicare, et per huius loci opportunitatem nonnulla vel obseruata vel monita addicere.

Omnino autem hac in re tenendum est, varia molimina eruptionem dentium antecedere, neque spasticos tantummodo animaduerti motus, qui tota infantum corpuscula agitent, sed respirationem etiam haud paullo difficultorem effici, et praeter haec multa alia apparere symptomata, quae alium subinde morbum vel minentur, vel fere excitent. His dictis quo magis fidem faciamus, ex eo, quod mox commemorabimus, exemplo veritatem rei intellectam cupimus. Infans quidem quatuor annorum febre anomala continua corripiebatur, quae singularis diebus, sed diuerso tempore accedebat. Alius erat obstructa, magnae praecordiorum anxietates, et praeter ea genae rubentes statum aegrotantis comitabantur. Ita infans tres dies noctesque inquietas, nullo vietu, ne levissimo quidem, sumto, transfegerat. Accersitus ego quum paullo curiosius in morbum inquirere coepisse, statim inueni, infantem copioso eoque inordinato vietu antea nutritum, neque duo fere per annos adhibito remedio laxante, faburra in primis viis collecta liberatum fuisse. Itaque caussam febris huic rei inesse ratus, necessarium esse existimauit, apozema laxans exhibere, quod cum infans respuisset, alia remedia, quamquam sine exceptato successu, elegi. Interim abdomen distentum tumebat, et febris indies magis magisque augebatur. Quapropter clyisma antispasmodicum suasi, et epithemata ab domi-

domini applicanda curaui; quibus adhibitis dum nullum leuamen insequebatur, neque alius laxa fieri cooperat, ea, quae dixi, ita repetii, ut magna copia faburrae et fecum induratarum post vnam alteramque horam excerneretur. Haec, die quarto morbi facta, me iterum ad disquirendum aegrotuli statum impellebant, ex qua disquisitione intelligebam, morbum quidem non nimis, sed ruborem faciei augeri, genas tumescere et maxillam inferiorem superiori ita adpressam esse, ut nullo pacto moueri possit. Inde ex matre quae sui, quinam dentes iam erupissent; (nulla enim erat aperiendi oris facultas) quae cum respondisset, molares adhuc in sinistro latere deficere, ea ex re morbi et febris caussam facile apparere existimabam. Quum vero ab initio omnia medicamenta interna, ex fonte pharmaceutico hausta, respuerentur, vel saltem maxima cum vi, et quidem paucissima, in os ingererentur, adeoque febri aucta omnis vis sanguinis et materiae morbosae versus caput conuerteretur; non incongruum putabam, vesicatoria pedibus applicare, quibus materia morbi derivaretur. Neque vero ista, quanquam paullo tardius vim suam exerebant, sine omni effectu applicata sentiebam. Interim aluum clysmatibus oleosis apertam seruabam, ideoque potum diluentem et antiphlogisticum suadebam. Quae quidem quinto et septimo morbi die suscepi, et quanquam morbus non plane tollebatur, tamen aliquo modo leuabatur, ita ut appetitus plane prostratus sensim incresceret. Nox insequens erat paullulum tranquilla, spasmus maxillae inferioris minuebatur, adeo ut nunc os internum, etiamsi quadam cum difficultate aperiretur, disquiri, et dentes molares in sinistro latere per gingiuas tangi possent. Evidem incisionem ginguarum institui optabam, cum praeuiderem, non satis virium ad praestandam

X

stantam eruptionem in infante adesse; quoniam vero chirurgus ad partem oris posteriorem et lateralem cultello penetrare non poterat, propter spasnum totius faciei et in primis maxillae inferioris, veritus, ne infans laederetur, consilium istud mittendum existimabam. Ecce vero praeter omnem expectationem nocte intra sextum et septimum diem omnia symptomata reuertebantur, vesicatoria sicca decidebant, alii fluxus et conuulsiones et breui post mors ipsa infantis insequebatur. Septimo die, praeterlapsis inde a morte sex vel octo horis, abdomen post mortem intumescebat, et ad utrumque latus maxillae inferioris augebatur tumor, antea iam obscure perceptus, ita, ut magnitudinem ouie gallinacei superaret, unde magna copia sanguinis coagulati stagnaret.

Interdum vero etiam varii oriuntur morbi, ad eruptionem dentium in se quidem non pertinentes, sed tamen ita comparati, ut impedita dentium eruptio, et irrita molimina, eam antecedere solita, ipsis occasionem ac veluti ansam praebuisse videantur. Quam in rem ut alia exempla commemorari possint, ita hoc unum non indignum censeo, quod nunc quidem commemoretur. Puer septem annos natus vexabatur febre tertiana, per sex aut septem paroxysmes valde regulari; itaque euacuantia primarum viarum et lenia resoluentia, clysmata antispasmodica, et emollientia adhibebantur, et paroxysmi febris sensim minuebantur. Quatuordecim diebus post febris tertiana in quotidiam mutabatur, adhibitis vero medicamentis leniter roborantibus, febris tertiana reuertebatur; excretiones consuetae per sudorem et vrinam bene cedebant, et puer quanquam debilis, tamen tranquillus erat. Subito nunc febris in continuam mutabatur, aucto et per totum diem noctemque continuato aestu, omnis

omnis materia morbi versus caput vertebatur, rubor faciei crescebat, tumores in gingiuis vtriusque lateris elevabantur, accendentibus deliriis motibusque conuulsiuis. Inde suasi enema antiphlogisticum, itemque medicamenta temperantia interna, nec non vesicatoria nuchae et pedibus applicau, sed ea, cum nullum sensum excitarent, sperato omnino effectu carebant.

Ex his igitur omnibus cum luculenter intelligi posse existimemus, quod nobis hac scriptiuncula breuiter tractandum sumsimus, nihil nunc quidem suppetit, quod confirmandi caufsa addendum videatur, praesertim cum libelli angustia nos impedit, quominus plura hanc in rem exempla commemorare possimus. Itaque, abrupto orationis filo, ad id nos conuertimus, quod huic prolusioni, publici iuris facienda, occasionem praebuit. Scilicet ex decreto Collegii nostri palam commendandus est egregius summae in arte nostra dignitatis Candidatus

VIR PRAENOBILISSIMVS
ATQVE DOCTISSIMVS
BENIAMIN FERDINANDVS

Q V A A S

MEDICINAE BACCALAVREVS DIGNISSIMVS

qui per multos annos laudabili conatu in id incubuit,
vt non tantum idoneam literarum bonarum notitiam sibi
compararet, sed in primis etiam medicinae cognitionem

B 2 eius.

XII

eiusmodi consequeretur, quae ordini nostro, aliisque peritis artis aestimatoribus probaretur. Quae quidem ne forte cupidius quam verius dixisse videamur, de vitae ac studiorum Eius ratione breuiter exponemus, vnde apparet, quibus et praeceptis et institutis adiutus, ad doctrinam, summis apud nos honoribus dignam, adspira-
verit.

Scilicet natus est Clarissimus Candidatus Mitweidae, anno huius seculi undequinquagesimo, die decimo octavo mensis Nouembris, patre vsus H A V B O L D O E R D M A N N O, saltuariorum praefecto Regio-Electorali, prae-matura morte ipsi erepto, matre vero E L E O N O R A C H A R L O T T A, e gente F R Ö L I C H I A, quam adhuc superstitem pie veneratur. Hi igitur parentes fidelissimi, quanquam nihil prius et antiquius habebant, quam vt filium honeste educarent, et utilissimis rebus instruendum curarent, tamen haec illorum cura plurimum retardabatur nativa contorsione utriusque pedis extremi, qua ipse laborabat, cuiusque molestiis grauissima disciplinae puerili impedimenta obiici sentiebat. Sed per summam bene-ficentiam D. R E G I N A E, M A R I A E I O S E P H A E, sumtus curationis indulgentissime suppeditantis, itemque per prudentiam et curam b. M A N D A N I et Excell. P I T-S C H E L I I effectum est, vt intra biennium saluus resti-tueretur, cuius beneficii gratissimam semper memoriam apud se fore pollicetur. Hinc itaque usu pedum donatus, vitaeque adeo ipsius fructum adeptus in scholam pa-triam deductus est, ubi ex Magistris idoneis, W I S N E R O, H O F F M A N N O, S C H U L Z I O et M A R T I N O, necessaria religionis et literarum praecepta didicit. Quibus du-cibus cum fundamenta doctrinae non contemnenda ie-cisset, anno sexagesimo tertio Dresdam abiit, commen-datus

XIII

datus Exper. FRENZELIO, Viro peritissimo, eideinque chirurgo primario equitum excubiatoriorum S E RENISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS N O S T R I, in quo viro alterum sibi parentem obtigisse, laetissima mente praedicat. Siquidem ille non solum in ingenio eius formando omnem operam collocavit, artisque chirurgicae praecepta tradidit, verum etiam benigne veniam ei concessit, aegrotos, ipsius curae demandatos, visitandi et examinandi, quam admodum sibi utilem fuisse profitetur. Eiusdem viri benevolentia et cura euenit, vt noster ex scholis Ill. H A E N E L I I, Excell. PITSCHELII, b. W A S S E R M A N N I et Clar. S T E I N L O E C H L E R I, quae nomina summa semper obseruantia culturum se recipit, accuratam doctrinarum medico-chirurgicarum cognitionem haurire posset. Tam bene praeparatus, ad augendas eruditionis copias, anno septuagesimo secundo, in hanc academiam se contulit, ab Excell. B O R T Z I O, eius tunc R E C T O R E, ciuibus nostris adscriptus. Itaque coepit audire Excell. SEYDLIZIVM, logicam et doctrinam morum proponentem, Excell. M O R V M et Excell. C L O D I V M, veterum Auctorum nonnulla scripta interpretantes, et Summe Ven. B V R S C H E R V M, historiam emendationis sacrorum enarrantem. Historiam naturalem atque botanicam Ampl. L E S K I V S, physicam experimentis illustratam et doctrinam de electricitate Exper. L V D W I G I V S ei explicuerunt. Ut vero ad accuratam medicinae cognitionem perueniret, singulas eius partes hoc modo tractandas sibi sumvit. Nempe physiologiam, materiam medicam, pharmaciam, et chemiam experimentis illustratam in praelctionibus Exper. L E O N H A R D I didicit, cuius examinibus quoque et scholis priuatissimis, ad repetendum totius Medicinae ambitum institutis,

B 3

multum

XIV

multum se debere testatur. Excell. PLATNERVM non modo metaphysicam et logicam, sed etiam materiam medicam et medicinam forensem proponentem audiuit. Excell. HAASIVS ei omnem anatomen et physiologiam, Excell. GEHLERVS eandem et botanicam, nec non artem obstetriciam exposuerunt. Excell. KRAVSIUM adiit, cum ille pathologiam, osteologiam, therapiam, chirurgiam, clinicam, doctrinam de inflammationibus et morbis grauidarum ac puerarum doceret. Excell. BOSIO non solum accuratiorem anatomes et physiologiae notitiam debet, sed etiam eo duce artem corporis humani scite secandi didicit, eiusdemque ex institutione medicinam legalem plenius percepit. Magnifico PLAZIO, Decano Ordinis nostri spectatissimo, in acceptis refert historiam medicinae, et vtilissima ad morbos cognoscendos curandosque praecepta. Denique meis quoque praelectionibus anatomicis ac pathologicis interfuit, suamque assiduitatem et proficiendi studium mihi probauit. His igitur praeceptis et institutis usus, prima doctrinae suae specimina Collegio nostro edidit, die vigesimo quarto Ianuarii huius anni ad examen pro Baccalaureatu admissus, in quo cum nostris quaestzionibus satisfecisset, honorum nostrorum primitias tulit. Hinc superiori mense consuetas pro Licentia lectiones habuit, in quibus de *carie ossium* differuit. Die trigesimo eiusdem mensis alterum, quod vulgo rigorosum dicunt, examen sustinuit, atque profectus suos in eo nobis ita probauit, vt supremis in arte nostra honoribus merito condecorandus censeretur. Ad quos quidem rite capessendos futuro die XIX. huius mensis, conscriptam a se dissertationem inauguralem *de vesicatoriis repte usurpandis*, Praefide Excell. BOSIO, Collega coniunctissimo,

mo, aduersus contradictores defendet. Quod certamen literarium vbi peractum fuerit, ego pro munieris mihi clementissime demandati auctoritate, Candidato Clar. facultatem, siue, vt vulgaris consuetudo appellat, Licentiam dabo, summos honores, quos ordo noster distribuit, impetrandi, habita prius oratione, argumentum de *Encyclopaedia medica* persequente. Ut vero iste actus eo solennior et celebrior euadat, RECTOREM ACADEMIAE MAGNIFICVM, COMITES ILLVSTRISSIMOS, et VTRIVSQUE CIVITATIS PROCERES obseruantissime rogamus, vthonorificam praesentiam suam huic panegyri indulgeant, itemque GENEROSISSIMOS ac NOBILISSIMOS COMMILITONES etiam atque etiam oramus, vt sua frequentia eandem celebriorem reddant. Nos quidem recens illud fauoris documentum ita coleimus, vt omni studio et officio dignos eo nos ostendere conemur. P. P. Dominica Quasimodogeniti, anno M D C C L X X V I .

LIPSIAE
EX OFFICINA LANGENHEMIA.

•АИЛДИЗОЙХ-АКІОЛДО 11